სატელევიზიო რეპორტაჟის მომზადება და ტელეჟურნალისტიკა

ვიზუალური თხრობის გზამკვლევი

მეექვსე გამოცემა

ფრედ შუკი

ემერიტუს-პროფესორი

კოლორადოს სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ჯონ ლარსონი

ქსელური კორესპონდენტი, პროდიუსერი და ვიდეოჟურნალისტი

ჯონ დეტარსიო

კომპანია „დეტარსიო პროდაქშენზ, ინკ."

საქართველოს უნივერსიტეტის
გამომცემლობა
თბილისი, 2014

Television Field Production and Reporting: A Guide to Visual Storytelling
სატელევიზიო რეპორტაჟის მომზადება და ტელეჟურნალისტიკა: ვიზუალური თხრობის გზამკვლევი
Fred Shook, John Larson, John DeTarsio
ფრედ შუკი, ჯონ ლარსონი, ჯონ დეტარსიო

მეექვსე გამოცემა
Sixth Edition

მთარგმნელი - ლაშა გველესიანი
სამეცნიერო რედაქტორი - ნათია კალაძე
რედაქტორი - ანა ჭაბაშვილი
დიზაინერ-დამკაბადონებელი - ჯულიეტა ანდღულაძე

„საქართველოს უნივერსიტეტი"
ყველა უფლება დაცულია © საქართველოს უნივერსიტეტის გამომცემლობა 2014

აკრძალულია ამ წიგნის ან მისი ნაწილის რეპროდუცირება ან/და
გავრცელება ბეჭდვითი, მექანიკური ან რაიმე სხვა სახით
წინასწარი წერილობითი ნებართვის გარეშე.

ფონდი „ღია საზოგადოება - საქართველო"
Open Society of Georgia Foundation (OSGF)

Georgian edition copyright 2014 by the University of Georgia
All rights reserved.

ავტორის/ავტორების მიერ საინფორმაციო მასალაში გამოთქმული მოსაზრება, შესაძლოა, არ გამოხატავდეს ფონდ „ღია საზოგადოება - საქართველოს" პოზიციას. შესაბამისად, ფონდი არ არის პასუხისმგებელი მასალის შინაარსზე.

The views, opinions, statements expressed by the authors and those providing comments are theirs only and do not necessarily reflect the position of Open Society Georgia Foundation. Therefore, the Open Society Georgia Foundation is not responsible for the content of the information material.

ISBN 978-99940-50-72-7

PEARSON

Television Field Production and Reporting

A Guide to Visual Storytelling

Sixth Edition

Fred Shook
Professor Emeritus
Colorado State University

John Larson
Network Correspondent,
Producer and Video Journalist

John DeTarsio
DeTarsio Productions, Inc.

PEARSON

Boston Columbus Indianapolis New York San Francisco Upper Saddle River
Amsterdam Cape Town Dubai London Madrid Milan Munich Paris Montréal Toronto
Delhi Mexico City São Paulo Sydney Hong Kong Seoul Singapore Taipei Tokyo

Editor-in-Chief, Communication: Karon Bowers
Editor: Ziki Dekel
Editorial Assistant: Megan Hermida
Associate Managing Editor: Bayani Mendoza de Leon
Executive Marketing Manager: Wendy Gordon
Executive Digital Producer: Stefanie Snajder
Digital Project Manager: Janell Lantana
Senior Digital Editor: Paul DeLuca
Digital Editor: Lisa Dotson
Project Coordination, Text Design, and Electronic Page Makeup: Integra
Manufacturing Buyer: Mary Ann Gloriande
Senior Cover Design Manager: Nancy Danahy
Creative Director: Jayne Conte
Art Director, Cover/Cover Designer: Suzanne Behnke
Cover Image: © Wong Sze Fei/Fotolia

Credits and acknowledgments borrowed from other sources and reproduced, with permission, in this textbook appear on page 341.

Copyright © 2013, 2009, 2005, 2000 by Pearson Education, Inc.. All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher. Printed in the United States. To obtain permission(s) to use material from this work, please submit a written request to Pearson Education, Inc., Permissions Department, One Lake Street, Upper Saddle River, New Jersey 07458 or you may fax your request to 201-236-3290.

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Shook, Frederick.
Television field field production and reporting / Fred Shook, John Larson, John DeTarsio.—6th ed.
p. cm.
Includes bibliographical references and index.
ISBN 978-0-205-11158-9
1. Television broadcasting of news. 2. Television—Production and direction.
I. Larson, John, 1953- II. DeTarsio, John. III. Title.
PN4784.T4S53 2011
070.1—dc23 2011051038

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10—WC—14 13 12 11

PEARSON

ISBN-13: 978-0-205-11158-9
ISBN-10: 0-205-11158-0

„დაუთმე დრო თვითსრულყოფას სხვათა ნაღვაწის კითხვით
– ასე უშრომლად მოიპოვებ იმას,
რისთვისაც სხვები ქსოდენ გაისარჯნენ.“
– სოკრატე

„ფოტოჟურნალისტთა ეროვნული ასოციაციის აზრით, ეს წიგნი გამოადგებათ, როგორც ფოტოჟურნალისტიკის საფუძვლებით დაინტერესებულ პირებს, ისე გამოცდილ პროფესიონალებსაც კვალიფიკაციის ამაღლების პროცესში. პროფესიონალები, რომლებიც უკვე წლებია ამ სფეროში მუშაობენ, წიგნიდან არაერთ სასარგებლო დეტალს გაიხსენებენ, ხოლო დაკვირვებული მკითხველი აღმოაჩენს, რომ ეს წიგნი არა მარტო გვასწავლის, არამედ ბევრ რამეზედაც დაგვაფიქრებს... მიუხედავად ჩვენი ცოდნის თუ გამოცდილებისა.“

– *ფოტოჟურნალისტთა ეროვნული ასოციაცია*
(NPPA)

სარჩევი

შესავალი xii
ავტორების შესახებ xv

შესავალი 1

ახალი პროფესიები — ახალი სახელები 2
პირველი ნაბიჯები ტელეჟურნალისტიკაში და პროფესიული თვითსრულყოფა 2
როდესაც მრავალმხრივი უნარები გჭირდება 3
გაითვალისწინეთ, რა შეიძლება გკითხონ გასაუბრებაზე 3
შენიშვნა 3

თავი 1 ვიზუალური თხრობა 4

ჩვენი ამბებით ადამიანებს კაცობრიობის გამოცდილებასა და შეხედულებებს ვუზიარებთ 5
განსხვავება ვიზუალურ ამბებსა და რეპორტაჟებს შორის 6
გული. ემოცია. მანერა 6
ადამიანური ასპექტის წარმოჩენა 8
დასურათებული ამბის ხიბლი 8
სიჩუმე, როგორც მწერლური ხერხი 9
შეგრძნებათა მუნჯური ენა 9
გამთლიანება 10
კულტურა განსაზღვრავს აღქმას 10
ვიზუალური ამბის დაგეგმვა 11
საუკეთესო ამბავი ყოველთვის ვითარდება 12
მიუსადაგეთ გამოსახულება ამბის მთავარ სათქმელს 12
ნახატებს ჯერ „ვწერთ" 13
ჟურნალისტური მონტაჟი 13
გუნდური მუშაობა 14
ვიზუალური მასალა თქვენი სათქმელის დასაბუთებაა 14
აქცენტები ზოგჯერ იცვლება 15
ეძებეთ თემა ახალ ამბებში 15
მოაყოლეთ თქვენი სათქმელი ადამიანებს 15
ბუნებრივი ხმები ამბის მოყოლაში გეხმარებათ 16
გაამდიდრეთ მასალა სიურპრიზებით 16
სინქრონები — მოკლედ 17
შეეხეთ ფართო საკითხებს 17
შეამოწმეთ ამბის მთავარი თემა 17
სიუჟეტი მოკლემეტრაჟიანი დოკუმენტური ფილმია 17
ლიდი 17
ვიზუალურად დაასაბუთეთ ყველა ძირითადი საკითხი 18
ფინალი 19
იყავით თვითკრიტიკული წერის დროს 19
წერისას იხელმძღვანელეთ ვიზუალური მასალით 20
ეძებეთ თემა სპონტანური მოქმედების გადაღებისას 20
ეძებეთ უფრო ფართო თემა 20
შეჯამება 22
საკვანძო ცნებები 22
განხილვა 22
სავარჯიშოები 23
შენიშვნები 23

თავი 2 ტელეოპერატორის ვიზუალური გრამატიკა 25

კადრი 25
თანამიმდევრული კადრების სერია 25
ხედის ძირითადი სახეები 26
შორი ხედი 26
საშუალო ხედი 27
ახლო ხედი 27
ხედის ძირითადი სახეების კომბინირება 27
კამერის მოძრაობა 28
ჰორიზონტალური პანორამა 28
მოძრავი კადრი 29
კომბინირებული კადრი 29
ვერტიკალური პანორამა 29
თანმხლები კადრი 29
კადრი მოძრავი კამერიდან 29
საოპერატორო ურიკიდან გადაღება 30
კამერის პერსპექტივის ცვლილება 30
არამყარი გამოსახულების სტაბილიზაცია 31

კადრები, რომლებიც ამბის თხრობაში გვეხმარება 31
ერთფიგურიანი კადრიდან მასობრივ კადრამდე 34
ერთპლანიანი კადრი ახლოხედიანი გადაფარვებით 34
გადაფარვა 35
უწყვეტი მოქმედების გადაღება ახალ ამბებზე მუშაობის დროსაც შეიძლება 35
ნახტომისებრი ჭრა 37
გადასაფარი კადრი 37
მოტივირებული ჩანართი 38
გადასვლა 38
კამერის მოძრაობა, როგორც თხრობის დამხმარე საშუალება 39
სუბიექტური მოძრაობა 39
მოაზროვნე კამერა 39
საეკრანო მიმართულება 40
როგორ ავიცილოთ სარკის ეფექტი 40
ცვალეთ კამერის რაკურსები 41
გადაიღეთ ადამიანები თვალების დონეზე 42
რაკურსები ფსიქოლოგიურ ზემოქმედებას ახდენს 42
კონტრასტი და შედარება 43
კომპოზიცია 43
შეჯამება 43
საკვანძო ცნებები 44
განხილვა 44
სავარჯიშოები 44
შენიშვნები 45

თავი 3 ვიდეომონტაჟი: უხილავი ხელოვნება 46

მონტაჟი წერის კიდევ ერთი იარაღია 46
მონტაჟის ფილოსოფია 47
ყველა მემონტაჟეა 47
ტიხარი 48
სამონტაჟო წერტილების შერჩევა 48
გადაუფარავად უწყვეტ მოქმედებას ვერ ვაჩვენებთ 49
ჭრა უწყვეტი მოქმედების ეფექტით და ჭრა უმოქმედობის დროს 49
კადრში შესვლა-გასვლა 50
ნახტომისებრი ჭრა 50
ნახტომი კადრი 50
დროის შეკუმშვისა და მოქმედების დაჩქარების ხერხები 51
პარალელური მონტაჟი 51
კადრების თანამიმდევრობა გავლენას ახდენს უწყვეტობის ილუზიაზე 52
შინაარსი განსაზღვრავს ტემპს 52
მონტაჟი დროის შესაკუმშად 53
კომპოზიცია გავლენას ახდენს ტემპზე 53
საეკრანო მიმართულება 54
როგორ ავირიდოთ სარკის ეფექტი მონტაჟის მეშვეობით 54
გადასვლა 54
ხმა, როგორც გადასვლის საშუალება 55
ჭრა 56
მოკლე ჭრა 56
მონტაჟმა მაყურებელს დაფიქრების დრო და სივრცე უნდა დაუტოვოს 56
მთავარი გაზიარებაა 57
წაფენა და სხვა ოპტიკური ეფექტები 57
შეჯამება 58
საკვანძო ცნებები 59
განხილვა 59
სავარჯიშოები 59
შენიშვნები 60

თავი 4 ვიდეოგადაღება საველე პირობებში 61

კომპოზიციის პრინციპები 61
მესამედების წესი 61
კომპოზიცია ფართო ეკრანისთვის 64
როცა კი საჭიროა, გამოიყენეთ შტატივი 64
ხელის კამერა 65
კამერის გაწონასწორება 66
ფეხები ფართოდ გადგით განზე 66
აკონტროლეთ სუნთქვა 66
წინასწარ დაგეგმეთ სხეულის მოძრაობა 66
ფეხი აუწყეთ მოძრაობას 66
ერიდეთ კამერის გაუთვალისწინებელ მოძრაობას 67
როგორ გამოვიყენოთ გადიდება-დაპატარავების (ზუმირების) ობიექტივი 67
ეცადეთ, ზუმირება თვალში საცემი არ იყოს 67

მიუსადაგეთ ზუმირების სიჩქარე და ხანგრძლივობა ამბის ზოგად განწყობასა და თემას 68
ზუმირების პროცესში ცვალეთ კადრის კომპოზიცია 68
ამბის თხრობა და დაგეგმვა 68
ინფორმაციის გაცვლა გადამღები ჯგუფის წევრებს შორის 68
გადაღებამდე დაფიქრდით 69
გადაიღეთ კადრები თანამიმდევრულ სერიებად 69
გადაღებისას გადაადგილდით 69
წინასწარ განჭვრიტეთ მოქმედება 70
გადაიღეთ მხოლოდ საჭირო კადრები 70
ერიდეთ განურჩევლად ყველაფრის გადაღებას 71
„მონტაჟური გადაღება“ 71
გადაიღეთ ისე, რომ არ მიიღოთ „სარკის ეფექტი“ 71
აქტიურად ჩართეთ კამერა მოვლენებში 72
ხალხთან მუშაობა 72
ნუ გაუფანტავთ თქვენს გმირებს ყურადღებას 73
მოქმედების დადგმა თუ მოტივირება? 73
„ადამიანი-ორკესტრი“ 74
როგორ გადავიღოთ და ავიღოთ ინტერვიუ ერთდროულად 74
როგორ გადავიღოთ საკუთარი ჩართვა 75
გადაღება ცივ ამინდში 76
უსაფრთხოება უპირველეს ყოვლისა 76
დისტანციის ეფექტი 77
უსაფრთხოება ციფრებში 77
გახსოვდეთ: შეცდომები გარდაუვალია 77
სამუშაო ადგილზე დაბრუნების შემდეგ 79
შეჯამება 80
საკვანძო ცნებები 80
განხილვა 80
სავარჯიშოები 81
შენიშვნები 81

თავი 5 შუქწერა 82

ფოტო და ვიდეოგადაღება სინათლის კონტროლის ხელოვნებაა 82
ფერის ტემპერატურა 83
ვოლფრამ-ჰალოგენური სანათები 83
ფილტრები 83
კამერაზე დასაყენებელი ფილტრები 84
განათების წყაროზე დასაყენებელი ფილტრები 85
ფანჯარაზე დასაყენებელი ფილტრები 85
ფილტრის ფაქტორები 86
ფილტრების კომბინირება 86
სინათლის წყაროების შერევა 87
განათების ძირითადი წესები 87
ხელოვნური განათების მნიშვნელობა 87
ძირითადი განათება 88
კონტრასტის გაკონტროლება 89
კვადრატების უკუპროპორციულობის კანონი სინათლისთვის 89
კონტრაჟური 91
გახსნილი და მოკლე განათება 91
განათება მაღალი გარჩევადობის გამოსახულების შემთხვევაში 91
ლითონჰალოგენური (ვერცხლისწყლის) სანათები 92
ტონალური განათება 92
სინათლის გაბნევა 92
ანარეკლი 93
ანარეკლები თვალებში 93
განათებულობა 96
ძირითადი გასანათებელი აპარატურა 96
განათება მზიან ამინდში 96
როგორ გავანათოთ პრესკონფერენცია 97
განათების დაყენებისას ითანამშრომლეთ სხვა გადამღებ ჯგუფებთან 98
განათების ეტიკეტი 98
ცხელი ამბების განათება ღამით 98
მუქი კანის მქონე ადამიანების გადაღება 99
დიდი სივრცეების განათება 99
უსაფრთხოების ზომები 100
შეჯამება 100
საკვანძო ცნებები 101
განხილვა 102
სავარჯიშოები 102
შენიშვნები 103

თავი 6
ხმა 104

როგორ მუშაობს მიკროფონები 106
მიმართული მიკროფონების ნაირსახეობები 106
მრავალმიმართულებიანი 106
ერთმიმართულებიანი 106
ორმიმართულებიანი („რვიანი“) 107
მიკროფონის შერჩევა 107
აკუსტიკური წინაღობა 107
სიხშირეთა დიაპაზონი 107
მიკროფონები ვიდეოჟურნალისტებისთვის 108
ხელის მიკროფონი 108
ტანსაცმელზე დასამაგრებელი მიკროფონი 109
თოფივით მიმართული მიკროფონი 109
უკაბელო მიმღებ-გადამცემი 110
გადაცემის რადიუსი (სიშორე) 110
ხარვეზები 110
სიხშირე 111
ანტენის მდებარეობა 111
მიქშერი 112
აუდიოჩაწერისას გასათვალისწინებელი
საკითხები 113
როგორ მივამაგროთ მინიატიურული
მიკროფონი ჩვენს რესპონდენტს 115
როგორ მივიღოთ ხარისხიანი ხმა 115
გამოსცადეთ მიკროფონის
სხვადასხვანაირი განლაგება 115
დააკვირდით ჩაწერის დონეებს 116
დააკვირდით ხმას ყურსასმენებში 116
ქარის ხმაურის შემცირების ხერხები 117
იყავით აგრესიული 118
მიკროფონს განსხვავებულად ესმის 119
ხმის პერსპექტივა 119
სტერეო და მოცულობითი ხმა 119
პრესკონფერენციების გაშუქება 120
ჯგუფური განხილვების ჩაწერა 121
ორკაციანი ინტერვიუ 121
ჩაიწერეთ ფონური ხმა 121
ბუნებრივი ხმის მაცდუნებელი ხასიათი 121
დააკვირდით, რას ამბობთ 121
აუდიო- და ვიდეოჩაწერისთვის საჭირო
დამატებითი აღჭურვილობა 122
შეჯამება 123
საკვანძო ცნებები 123
განხილვა 124
სავარჯიშოები 124
შენიშვნები 125

თავი 7
ვიდეოინტერვიუ 126

მოიპოვეთ ნდობა 126
გაივარჯიშეთ კარგი მანერები 127
უმნიშვნელოვანესი კითხვა, რომელიც
უნდა დასვათ ინტერვიუს დროს 127
კითხვები ინტერვიუსთვის შემოინახეთ 127
მოემზადეთ ინტერვიუსთვის 127
როგორ ჩამოვაყალიბოთ ინტერვიუს
დროს დასასმელი კითხვები 128
გამოიყენეთ უკაბელო მიკროფონი 128
მოსმენის ხელოვნება 129
ერიდეთ მარტივ შეკითხვებს 129
გახსოვდეთ „ხუთი მთავარი კითხვითი
სიტყვა“ 130
ერიდეთ ორნაწილიან კითხვებს 130
„თავს როგორ გრძნობთ?“ 130
გაითვალისწინეთ, რა დააინტერესებდათ
მაყურებლებს 131
დახვეწეთ დუმილის ხელოვნება 131
წარმართეთ ნაყოფიერი საუბარი 131
ჟურნალისტი და ოპერატორი წინასწარ
უნდა შეთანხმდნენ პირობით სიგნალებზე 132
როგორ ვირეაგიროთ ისე, რომ არ
გამოჩნდეს, თითქოს ვეთანხმებით
რესპონდენტს 132
აკონტროლეთ ინტერვიუს პროცესი 133
ინტერვიუს აღება ბავშვებისგან 133
„მოლაპარაკე თავი“ 134
რა ახდენს გავლენას იმაზე, თუ როგორ
აღიქვამენ რესპონდენტს მაყურებლები 135
ცალთვალა „მოლაპარაკე თავები“ 135
სხეულის ენა 135
ინტერვიუს დასრულების შემდეგ 136
ინტერვიუები უშუალო დაკვირვების გზით
გაშუქების საშუალებაა 137
შეჯამება 137
საკვანძო ცნებები 138
განხილვა 138
სავარჯიშოები 138
შენიშვნები 139

თავი 8
ვიდეოსცენარის ფორმატები 140

წამყვანის ტექსტი 140
კადრს მიღმა ტექსტი 142
„კადრს მიღმა ტექსტი და სინქრონი“ 142
შესავალი პირდაპირი ჩართვებისთვის 144
პირდაპირ ეთერში გაკეთებული შესავალი რეპორტაჟისთვის 145
სიუჟეტის სცენარები 147
რეპორტიორისა და წამყვანის ფინალი 148
მთავრული და პატარა ასოები ტექსტში 148
შეჯამება 148
საკვანძო ცნებები 149
სავარჯიშოები 149
შენიშვნები 149

თავი 9
სიუჟეტის მომზადება 150

განსაზღვრეთ ამბის ძირითადი იდეა 150
დაწერეთ დასაწყისი (შესავალი სიტყვა სტუდიიდან) 151
დაწერეთ სიუჟეტის ლიდი 151
დაწერეთ შუა, ანუ ძირითადი ნაწილი 152
დაწერეთ დასასრული 154
წინასწარ დაგეგმეთ სიუჟეტი 154
სიუჟეტები ცხელი ამბების შესახებ 155
სიუჟეტის მოსამზადებლად მაღალი სტანდარტი დაიწესეთ 157
უხვად ჩართეთ თქვენს რეპორტაჟებში ბუნებრივი ხმები 157
შეჯამება 158
საკვანძო ცნებები 159
სავარჯიშოები 160
შენიშვნები 161

თავი 10
წერეთ, როგორც ამბის მთხრობელმა 162

გამოცდილების გადაცემა 162
პირველი წინადადების წერა 165
სამი დიდი ბედაური – ვიზუალური ამბების თხრობის ხერხები 166
პირველი ბედაური: სიურპრიზი 166
მეორე ბედაური: ორიგინალურობა 170
მესამე ბედაური: ხასიათი 173
რამდენიმე რჩევა: როგორც წეროთ საინტერესოდ 175
შეჯამება 177
განხილვა 178
სავარჯიშოები 179

თავი 11
ვიდეოჟურნალისტიკა: ერთი კაცის მოსაყოლი ამბავი 180

ზოგადი სურათი 180
ზომას მნიშვნელობა აქვს – დიდი ყოველთვის არ ნიშნავს უკეთესს 180
რაც მთავარია 184
კარიერის დაწყება და კვალიფიკაციის ამაღლება 184
ვიდეოჟურნალისტიკის ექვსი კომპონენტი, რომლებსაც ხშირად არ ითვალისწინებენ 185
ყოველი წუთი ღირებულია:
დამოუკიდებლად მუშაობის გაკვეთილები, რომლებსაც საველე პირობებში სწავლობ 189
ექსკურსია: ნასწავლი გაკვეთილები 189
ვიდეოჟურნალისტიკის მომავალი 193
შეჯამება 194
საკვანძო ცნებები 195
განხილვა 196
სავარჯიშოები 196
შენიშვნები 197

თავი 12
როგორ გავიუმჯობესოთ თხრობის უნარი 198

ნუ ჩქარობთ: ნელ-ნელა დაიხვეწებით 198
გამოყავით ამბის არსი 199
ჩართეთ კამერა პროცესში 199
ამბავი თანამიმდევრული კადრებით ვითარდება 200
ნუ ცდილობთ, აჩვენოთ მთელი ახალი ზელანდია 201
ადამიანური ინტერესი 201
გაუჩინეთ მაყურებლებს მოტივაცია, რომ ტელევიზორის ეკრანს შეხედონ 201
დაეუფლეთ ვიდეოენას 201
გაიცანით თქვენი თემი 203

ცნობისმოყვარეობა საჭიროა 204
შეხედეთ საკითხს ახლებურად 204
უჩვენეთ მაყურებელს ის, რაც მას გამორჩა 204
დაეხმარეთ მაყურებლებს იმაში, რომ მოვლენები თქვენსავით განიცადონ 207
მოარგეთ ჟურნალისტური მუშაობა კონკრეტული შემთხვევის მოთხოვნებს 208
არავიზუალური ამბის გაშუქება 208
გარეგნობა და ქცევა 210
ეტიკეტი 210
ცხელი ამბების გადაღება და გაშუქება 210
ახალი ამბების ფილოსოფია 213
შეჯამება 213
საკვანძო ცნებები 214
განხილვა 214
სავარჯიშოები 215
შენიშვნები 216

თავი 13 პირდაპირი ჩართვები 217

რა სჭირდება პირდაპირ ეთერში გასვლას? 218
ცხელი ამბები 219
სატელევიზიო პირდაპირი ჩართვის ფორმატები 222
რეპორტიორის ტექსტის აუდიოჩანაწერი 225
პირდაპირი ჩართვა შვეულმფრენიდან 227
პირდაპირი ჩართვა ახალი ამბების რედაქციიდან 227
კომპიუტერულ-გრაფიკული ელემენტები პირდაპირ ჩართვებში 228
პირდაპირი ჩართვა/წამყვანის შესავალი 228
რეპორტიორის ფინალური სიტყვა 229
წამყვანის ფინალური სიტყვა 229
რა საჭიროა პირდაპირი ჩართვა? 230
როდის არ არის საჭირო პირდაპირი ჩართვა? 230
სატელეფონო ჩართვები პირდაპირ ეთერში 231
„თიზერები“ პირდაპირ ეთერში 231
დასასრულ, კიდევ რამდენიმე რჩევა 233
ბოლო რჩევა 234
შეჯამება 234
საკვანძო ცნებები 235
სავარჯიშოები 235

თავი 14 კანონი და ციფრული ჟურნალისტიკა 237

ახალი ამბების მოპოვება 238
ცილისწამება 238
პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობა 240
სახელის გატეხა 241
სიტყვა „სავარაუდოს“ გამოყენება 241
გონივრულად ნავარაუდები უფლებამოსილება 242
ტექნიკა 243
სატელეფონო ჩანაწერები 244
სასამართლო უწყება და დამცავი კანონები 246
კანონები ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის შესახებ 246
ტელევიზია სასამართლოს დარბაზში 247
„1998 წლის კანონი ციფრული ათასწლეულის საავტორო უფლებათა შესახებ“ 252
კანონიერი გამოყენება 254
შეჯამება 258
საკვანძო ცნებები 260
განხილვა 260
სავარჯიშოები 261
შენიშვნები 262

თავი 15 ჟურნალისტური ეთიკა 264

ეთიკის განსაზღვრება 264
კონკურენციის გავლენა 264
სიტუაციური ეთიკა 266
ლიცენზირება 266
ხელშეკრულება საზოგადოებასთან 266
პრობლემა: გამოსახულების დამუშავება 267
ეთიკური დილემის ცალკეული შემთხვევები 271
საპირისპირო კუთხით დასმული კითხვები 275
დადგმული ახალი ამბები 275
ინსცენირება 276
საარქივო ვიდეოჩანაწერები 277
გარე წყაროების მიერ მოწოდებული მასალები 277
ეთიკის საკუთარი კოდექსის შემუშავება 277
შეჯამება 281

საკვანძო ცნებები 282
განხილვა 282
სავარჯიშოები 282
ეთიკური დილემების განხილვა 282
შენიშვნები 285

დანართი 1 [ა] ვიდეოგადაღება: საფუძვლები 286

კამერა 286
ობიექტივი 288
შეჯამება 295
საკვანძო ცნებები 295
განხილვა 295
სავარჯიშოები 296

დანართი 2 [ბ] მუშაობის ხარისხის. გაუმჯობესება რეპორტაჟის მომზადებისას 297

განივითარეთ თვისებები, რომელთა წყალობითაც უფრო საინტერესო და, ამავე დროს, დაინტერესებულ ადამიანად იქცევით 297
რისთვის გვჭირდება ჩართვა 297
ეცადეთ, აღძრათ რეაქცია 303
გადაეცით თქვენი განცდები ახალ ამბავთან დაკავშირებით 303
თხრობა სტუდიიდან 304
ჩართეთ რეპორტაჟში თქვენი განცდები 304
მრავალასპექტიანი გაშუქება 305
ტექსტის მონიშვნა 305
ისწავლეთ მოდუნება 306
განივითარეთ ლაპარაკის სასაუბრო მანერა 306
თქვენი გარეგნობა 307
საველე განათება მაღალი გარჩევადობის ტელევიზიის შემთხვევაში 309
გახდით მაყურებლის მეგობარი 309
მოახდინეთ გავლენა იმაზე, თუ როგორ აღიქვამს ხალხი თქვენს რესპონდენტებს 309
დგომის მანერაც მნიშვნელოვანია 312
ყურადღების განაწილება 312
წამყვანის საბოლოო შეჯამება 312
როდესაც კამერის წინ დგახართ 312
როგორ გარდაიქმნება რეპორტიორი საინფორმაციო გამოშვების წამყვანად 313
შეჯამება 313
საკვანძო ცნებები 315
შენიშვნები 315

დანართი 3 [გ] დავალების რედაქტორი და პროდიუსერი: საინფორმაციო გამოშვების არქიტექტორები 316

დავალების რედაქტორი 316
დავალების რედაქტორები მონაწილეობენ რეპორტაჟის ძირითადი იდეის ჩამოყალიბებაში 317
პროდიუსერი 319
ახალი ამბების კონცეფციის საფუძვლები 320
„თიზერები“ 326
აქციეთ ტელეარხი რეგიონალურ ავტორიტეტად 326
მაქსიმალურად შეუსაბამეთ ხმა ვიდეომასალას 327
ვიზუალური მასალა 327
განაახლეთ საარქივო ვიდეომასალები 327
ყველა „მოლაპარაკე თავმა“ უნდა შეასრულოს თავისი დანიშნულება 328
ამინდი და სპორტი 328
შეჯამება 329
საკვანძო ცნებები 330
განხილვა 330
სავარჯიშოები 331
შენიშვნები 332

გლოსარიუმი 333

წინასიტყვაობა

რა არის ახალი ამ გამოცემაში

ყოველწლიურად კლებულობს ტრადიციული გაზეთების მკითხველთა და სატელევიზიო ახალი ამბების მაყურებელთა რიცხვი, მიუხედავად იმისა, რომ ალტერნატიული საინფორმაციო საშუალებები სწორედ ბეჭდვითი მედიისა და ტელევიზიის უნიკალური ძლიერი მხარეების ათვისებით ცდილობენ თანამედროვე ჭირვეული და მოუთმენელი მომხმარებლის მოზიდვასა და შენარჩუნებას. რა არის ეს ძლიერი მხარეები? სწორედ ყველაფერი ის, რაზედაც გამახვილებულია ყურადღება „სატელევიზიო რეპორტაჟის მომზადებისა და ტელეჟურნალისტიკა: ვიზუალური თხრობის გზამკვლევი“ ამ, მეექვსე გამოცემაში. აქცენტები ამ წიგნის ბაზარზე არსებობის მთელი ოცდახუთწლიანი ისტორიის მანძილზე დიდად არ შეცვლილა: გამოსახულების, სიჩუმის, ბგერების, მოქმედებისა და ქცევის საშუალებით ადამიანებისთვის ადამიანების ჩვენება და თანამონაწილეობის განცდის დაჭერა და გადმოცემა. გარდა ამისა, წინამდებარე გამოცემაში პრაქტიკოსი პროფესიონალების თვალსაწიერიდან ვისაუბრებთ აგრეთვე იმაზედაც, თუ როგორ შეიძლება იმავე მიზნების მიღწევა, როდესაც ადამიანი მუშაობს მარტო, როგორც თვითკმარი ვიზუალური ჟურნალისტი, ვიზუალური მთხრობელი.

ახალ გამოცემაში ნახავთ ყველაფერს, რაც დაგჭირდებათ მუშაობისას, როგორც ვიზუალურ მთხრობელს, მაშინაც კი, თუ ყველაფრის – გაშუქების, გადაღების, წერის, მონტაჟის – დამოუკიდებლად კეთება მოგიწევთ. ეს წიგნი ბოლო მეოთხედი საუკუნის განმავლობაში სპეციალისტებსა და სტუდენტებს განუმარტავდა და მოასწავებდა ვიდეოკომუნიკაციის სფეროში მომხდარ და მოსახდენ სიახლეებს, უახლეს მიდგომებსა და ტექნოლოგიებს. სიახლეებს, რომლებსაც მეექვსე გამოცემაში შეხვდებით, მიეკუთვნება:

- სრულებით ახალი თავი „ვიდეოჟურნალისტიკა: ერთი კაცის მოსაყოლი ამბავი“, რომლის ავტორია კორესპონდენტი და პროდიუსერი ჯონ ლარსონი. აქ ნახავთ საინტერესო მოსაზრებებს „მოლაშქრე“ ჟურნალისტიკაზე. ჯონ ლარსონი ამზადებს მასალებს „საზოგადოებრივი სამაუწყებლო სამსახურის“ გადაცემისთვის „საჭირო ამბები“ (PBS Need to Know), წინათ კი გადაცემა „დეითლაინ ენ-ბი-სის“ (Dateline NBC) კორესპონდენტად მუშაობდა. მას შემდეგ, რაც იგი ამ წიგნის წინა გამოცემაში ავტორთა კოლექტივს შეუერთდა, ლარსონმა საერთაშორისო „მოლაშქრის“, ანუ ვიდეოჟურნალისტის სახელი მოიხვეჭა. ამ გამოცემისთვის დაწერილ ახალ თავში იგი გვაწვდის საინტერესო, გამოცდილებაზე დამყარებულ მოსაზრებებს იმასთან დაკავშირებით, თუ როგორ შეუძლიათ ვიზუალურ მთხრობლებს – დამწყებებსა და პროფესიონალებს – დახვეწონ ვიდეოგადაღების, წერის, მონტაჟისა და საბოლოო პროდუქტის მომზადების უნარები, რაც ესოდენ მნიშვნელოვანია თანამედროვე ციფრულ ეპოქაში.
- არსებითად გადამუშავებული ტექსტი, რომლის მომზადებაშიც დიდი წვლილი შეიტანა ერთ-ერთმა თანაავტორმა, სატელევიზიო ქსელის შტატგარეშე ფოტოჟურნალისტმა ჯონ დეტარსიომ. იგი გვიხსნის, თუ როგორ შეუძლია ერთ ადამიანს კამერის, მიკროფონის, ვიდეომონტაჟისა და განათების, როგორც თხრობის ინსტრუმენტების, გამოყენებით შექმნას მიმზიდველი და დასამახსოვრებელი ვიდეოისტორიები. იგი, ასევე, გვიყვება თავის რესპონდენტებთან მუშაობის მეთოდებზე, რომელებიც მათი ყველაზე მრავლისმეტყველი მოსაზრებებისა და საინტერესო ქცევის აღბეჭდვის საშუალებას აძლევს.

- „ციფრული ათასწლეულის საავტორო უფლებების შესახებ კანონთან“ დაკავშირებით განახლებული მე-14 თავი. ეს კანონი ეხება ყველას, ვინც იწერს და/ან ავრცელებს ციფრულ აუდიო და ვიდეო მასალებს პირადი მოხმარებისთვის, ტელევიზიით, ინტერნეტით – სოციალური ქსელების ან კომერციული ვებსაიტების მეშვეობით.
- ვიდეოჟურნალისტებისა და გადამღები ჯგუფების მუშაობის ამსახველი ახალი ფოტომასალა. ყველა ფოტო წარმოაჩენს ვიზუალური თხრობის თანამედროვე მიდგომებსა და მასალის გავრცელების ტექნოლოგიებს.
- გადამუშავებული მე-4 თავი საველე პირობებში გადაღების შესახებ, რომელშიც ნახავთ ახალ რჩევებს მუშაობის დაგეგმვასთან, კომპოზიციასთან, კამერის მოძრაობასა და ზუმირების ეფექტურ გამოყენებასთან დაკავშირებით.
- გადამუშავებული მე-12 თავი, რომელიც თხრობის უნარის დახვეწას ეთმობა. აქ ისწავლით, თუ რა როლი შეიძლება შეასრულოს კამერამ გაშუქების პროცესში და რამდენად მნიშვნელოვანია, რომ თქვენს მაყურებელს თანაგანცდა გაუჩნდეს თქვენი თავგადასავლის მიმართ.

„სატელევიზიო რეპორტაჟის მომზადება და ტელეჟურნალისტიკა “მეტია, ვიდრე უბრალოდ წიგნი; ეს სამი ადამიანის გამოვლილი ცხოვრება და გამოცდილებაა, ის მიგნებები და მიდგომები, რომლებსაც ავტორები გიზიარებენ. ჯამში, ამ წიგნში, რომლის წაკითხვაც სულ რამდენიმე კვირაში შეიძლება, მათ სწავლის ერთი საუკუნე ჩადეს. რაც მთავარია, ეს წიგნი, როგორც პროფესიული ცნობარი, კიდევ მრავალ წელს გამოგადგებათ. ერთია რამის უბრალოდ ცოდნა და წარმოდგენის ქონა და სულ სხვაა ამ ცოდნის ღრმად გააზრება, განვითარება და ცვალებად გარემოებებში გამოყენება.

ამ წიგნიდან ისწავლით ჟურნალისტური ოსტატობის მიღწევის გზებს, რომლებიც დრომ გამოცადა და რომლებსაც ფასი მუდმივად ცვალებადი ტექნოლოგიის პირობებშიც არ დაუკარგავს; ისწავლით, თუ როგორ შეიტანოთ თქვენს მუშაობაში მეტი სიახლე და შემოქმედება, როდის დაფიქრდეთ და როგორ დაგეგმოთ ისეთი ამბები, რომლებსაც თქვენ მეტი ვერავინ მოიფიქრებდა, თუნდაც ყველანი ერთსა და იმავე შემთხვევას აშუქებდეთ. ასე თქვენს კონკურენტებზე დიდ უპირატესობას მოიპოვებთ, თუ ოდესმე მათთან სამსახურისთვის ბრძოლა დაგჭირდებათ, რადგან მათ არ ექნებათ ის ცოდნა და საქმის ერთგულება, რომელიც მათ ნამუშევარს უნიკალურობას შესძენდა. ამ მიზნისკენ მიმავალ გზაზე წიგნის ავტორები გაგიძღვებიან.

დასასრულ, თქვენ შეიძენთ ნაშრომს, რომელიც გაგარკვევთ „მოლაშქრე“ ჟურნალისტიკის სპეციფიკაში, რომელშიც ვიზუალური ჟურნალისტი, იგივე „მთხრობელი“, მთელ საქმეს მარტო აკეთებს: აშუქებს, იღებს, წერს, ამონტაჟებს.

ეს წიგნი მოწოდებულია საიმისოდ, რომ იქცეთ სრულებით განსაკუთრებულ ადამიანად – ვიზუალურ მთხრობლად – და არა უბრალოდ ფოტოჟურნალისტად ან რეპორტიორად. ყველა, ვისაც კამერა აქვს, ფოტოგრაფი და ოპერატორია; ყველა, ვისაც მიკროფონი უჭირავს, რეპორტიორია. დღეს თითქოს ყველას აქვს კამერა და ყველა რაღაცას იღებს და აშუქებს ამბებს, მაგრამ მათგან მხოლოდ ცოტა თუ ყალიბდება ვიზუალურ მთხრობლად.

დამატებითი უნარები და ციფრული „ენების“ ცოდნაც დაგჭირდებათ, თუკი პროფესიონალურ კარიერად ვიზუალური თხრობისა და ჟურნალისტიკის არჩევა განგიზრახავთ. მარტივად რომ ვთქვათ, კომუნიკაციის ორი სახის დახვეწა მოგიწევთ: გამოსახულებისა და ბგერის, რომელშიც ზეპირი მეტყველებაც იგულისხმება. და რა მარტივადაც უნდა ჟღერდეს, ეს ასე არ არის.

თქვენს ვიზუალურ მასალაში უნდა იკითხებოდეს მკაფიოდ ჩამოყალიბებული შინაარსი; განათებით აღორძინების ეპოქის ოსტატთა დარი შუქჩრდილი უნდა მოჰფინოთ თქვენს ციფრულ ტილოს; თანმხლები ბგერა გამოსახულების განუყოფელ ნაწილად უნდა იქცეს – ჩვენ ხომ „ყურებითაც" ვხედავთ; ნაწერში მხოლოდ ენამოსწრებულობა კი არა, ვიზუალური მასმედიის ყველა გამომსახველობითი საშუალება უნდა ჩააქსოვოთ. თხრობა ხელოვნებაა, რომელსაც სწავლა სჭირდება, რადგან მხოლოდ ოსტატურად შესრულებული, ორიგინალური, საინტერესო და აქტუალური მასალა მიიპყრობს, მით უმეტეს დიდი ხნით, ციფრული ეკრანების მომხმარებლების – თქვენი კლიენტების, თქვენი მაყურებლების – ყურადღებას.

ციფრული ვიზუალური მასმედიის „ენათა" ცოდნა და ოსტატობის იდეალთა ერთგულება – ესაა ხანგრძლივი, შემოსავლიანი და სასიამოვნო კარიერის საწინდარი.

მადლიერების გამოხატვა

შემდეგმა ადამიანებმა და ორგანიზაციებმა ნამდვილად დაიმსახურეს, რომ მათ მიერ ამ წიგნის შექმნაში შეტანილი წვლილი აღინიშნოს:

ფოტოჟურნალისტთა ეროვნულმა ასოციაციამ (NPPA), რომლის დაფინანსებითაც ოკლაჰომის უნივერსიტეტში ყოველწლიურად იმართება „სატელევიზიო საინფორმაციო ვიდეოგადაღების ტრენინგი". ამ ტრენინგმა ეფექტური ვიზუალური თხრობის ხელოვნების წარმოჩენაში მიღწეული წარმატებისთვის საერთაშორისო აღიარება მოიპოვა. სწორედ ოკლაჰომის უნივერსიტეტის გამოჩენილმა პროფესიონალებმა, რომლებიც ამ ტრენინგს უძღვებიან, შემოიტანეს ხმარებაში არაერთი ის ცნება, რომლებსაც წიგნში შეხვდებით.

„ენ-ბი-სის"ადგილობრივი ახალი ამბების კორესპონდენტი ბობ დოთსონი ავტორების ახლო მეგობარია. მისი ჟურნალისტური სტილი, დიდი ხანია, „ენ-ბი-სი თუდეისა" და „ენ-ბი-სი ნაითლი ნიუზის" საფირმო ნიშნად იქცა. წიგნის პირველი თავი, „ვიზუალური თხრობა", დოთსონის მუშაობის სტილისა და ჟურნალისტური ფილოსოფიის საფუძვლიანი კვლევისა და ორი ათწლეულის განმავლობაში მისგან აღებული ინტერვიუებისა და წარმოებული მიმოწერის შედეგია.

ასევე, გვსურს, უღრმესი მადლობა გადავუხადოთ დენვერელ ფოტოჟურნალისტებს, ერნი ლეიბასა და ცხონებულ ბობ ბრენდონს; „კეი-იუ-ეს-ეი-ტი-ვიდან": ახალი ამბების რედაქტორ პეტი დენისს, ოპერატორ ერიკ კეისა და ფოტოჟურნალისტ მენი სოტელოს; „კეი-სი-ენ-სი-ტი-ვიდან": მთავარ ოპერატორ ბობ ბერკსა და ტელეარხის ყოფილ „შვეულმფრენის რეპორტიორ" (აშუქებდა საგზაო მოძრაობას საჰაერო სივრციდან) ლუან ეიკინს; ასევე, „კეი-იუ-ეს-ეისა" და„კეი-სი-ენ-სის" მთელ პერსონალსა და რიგით მოქალაქეებს, რომლებიც წიგნში გამოყენებულ ფოტოებზე გამოჩნდნენ.

გარდა ამისა, უნდა აღინიშნოს შემდეგ რეცენზენტთა წვლილიც:

კენეთ ფიშერი, ოკლაჰომის უნივერსიტეტი
პეგი ელიოტი, სამხრეთ კაროლინის უნივერსიტეტი ეიკენში
ჯო სემფსონი, მაიამის უნივერსიტეტი ოჰაიოში
ჯეფრი გიუტერმანი, პიტსბურგის უნივერსიტეტი ბრედფორდში
პიტერ გალამო, დასავლეთ ვირჯინიის უესლის სახელობის კოლეჯი

ავტორები უდიდეს მადლიერებას უხდიან ზემოთ ჩამოთვლილებისა და ყველა სხვა პირის, ვინც წიგნის მომზადებაში ჭვლილი შეიტანა. მათი დამსახურება თავად წიგნში შესაბამის ადგილასაა აღნიშნული.